

[Vztah vědy a víry, zřejmě přípravné body]

66/008

13.2.67

1.

Vztah vědy a víry vyžaduje dvojího vyjasnění: co je víra a co je věda. Obojí, víra i věda, představují nikoli nějakou soustavu článků, formulí, tezí, ale jsou určitým typem lidské životní orientace, aktivity, životního stylu a životní praxe. Jedině z této roviny a v tomto kontextu je můžeme posuzovat a také konfrontovat. Formule jsou teprve výsledkem reflexe této praxe.

2.

Vyjasnění toho, co to vlastně je víra a co to vlastně je věda, musí být provedeno v rámci určitého pojetí člověka, světa a života. Konfrontace je pak možná jen tenkrát, jestliže principy onoho vyjasnění, tj. principy pojetí člověka, světa a života budou pro obojí reflexe stejné.

3.

Tradiční reflexi víry provádí theologie. Je proto třeba podrobit samu teologii reflektujícímu zkoumání, co to je vlastně theologické myšlení, abychom pak mohli posoudit, zda je theologie schopna se stát také reflexí vědy.

4.

Tradiční reflexí vědy se stala filosofie; v nové době se ideálem filosofie stala právě identifikace s reflexí vědy. Toto období je však u konce; rozpad metafysiky a předmětného myšlení.

5.

V současné době se stává filosofie převážně kritikou vědy. To je možné jen tak, že najde jinou funkci. Např. filosofie jako reflexe umění. To však jen pro realizaci odstupu. Navázání na tradice nepředmětného myšlení; hebrejská tradice proti tradici metafysiky.

6.

Otvírá se perspektiva pro filosofii, aby se stala novým typem reflexe, integrující jak reflexi vědy, tak reflexi víry. Perspektiva vytvoření nového pojmového aparátu, nalezení nové roviny reflexe, odhalení nového kontextu.

7.

Pokud jde o vědu, je nutno především rozlišovat vědu jako ideál, jako program, a potom vědu jako skutečnost, realizaci vědy v konkrétním

vědeckém životě. Ideál vědy si vytyčuje jako svůj program ovšem věda faktická; tento ideál je do jisté míry také výsledkem reflexe vědy, vědecké praxe.

8.

Věda sama sobě nemusí vždy a ve všem rozumět; to, co si před sebe staví jako svůj ideál (program), nemusí postihovat podstatu vědy, ba může tuto podstatu také zakrývat. Proniknout ke skutečnosti vědy je možno jen za předpokladu kritického přístupu jak k faktické její podobě, tak i k jejím ideálům.

9.

Faktické podobě vědy lze rozumět správně pouze v dějinných souvislostech, v kontextu času. Přitom vznik vědy nelze považovat za rozhodující pro celý další vývoj; naopak samy počátky vědeckého myšlení a vědecké práce je nutno pochopit teprve z toho, k čemu se věda vyvinula.

10.

Podobně je nutno rozumět i samotné víře. Na základě toho, jak rozumíme víře v současné době, se můžeme dobrat jejích dějinných počátků, ale také naopak, když uchopíme počátky víry jako dějinnou událost, a když uchopíme víru v jejích dějinných proměnách a v jejím „vývoji“, dostaneme teprve ten pravý kontext, v němž můžeme správně porozumět i své dnešní víře.